

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	0	4	4	3
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	2
---	---	---	---

Bachelor of Arts (FYUP) 2nd Semester

(2056)

SOCIOLOGY

Paper : Social Stratification (In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :- (1) Question No. 1 is compulsory.

(2) Select **one** long answer type question from each Unit.

(3) All questions carry equal marks.

1. Answer any **nine** short questions in **50-60** words each :

(a) Social Strata

(b) Differentiation

(c) Reward

(d) Class System

(e) Racism

(f) Social mobility

- (g) Evaluation
- (h) Bourgeoisie and Proletariat
- (i) Factors of social mobility
- (j) Features of Social Stratification
- (k) Upward and Downward Mobility. 9×2=18

UNIT—I

- 2. Define Social Stratification. What are its various features and functions? 18
- 3. Discuss how natural inequality becomes social inequality and helps in promoting social stratification? 18

UNIT—II

- 4. Describe Davis and Moore's theory of Social Stratification in detail. 18
- 5. Critically analyze Karl Marx's conflict theory of social stratification. 18

UNIT—III

- 6. Define Caste System. What are the main functions and dysfunctions of Caste? 18
- 7. Write a detailed note on Gender as a Social Construct. 18

UNIT—IV

8. What do you mean by Social Mobility? What are the various types of Social Mobility? 18

9. Describe the main indicators of Social mobility. Discuss Occupational Mobility in detail. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है।

(2) प्रत्येक यूनिट में से एक दीर्घ उत्तरीय प्रकार का प्रश्न चुनें।

(3) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

1. किन्हीं नौ लघु प्रश्नों के उत्तर 50–60 शब्दों में दीजिए :

(a) सामाजिक स्तर

(b) विभेदीकरण

(c) पुरस्कार

(d) वर्ग व्यवस्था

(e) नस्लवाद

(f) सामाजिक गतिशीलता

(g) मूल्यांकन

(h) पूंजीपति वर्ग और श्रमिक वर्ग

- (i) सामाजिक गतिशीलता के कारक
- (j) सामाजिक स्तरीकरण की विशेषताएं
- (k) ऊपर की ओर तथा नीचे की ओर गतिशीलता। $9 \times 2 = 18$

यूनिट-I

- 2. सामाजिक स्तरीकरण को परिभाषित कीजिए। इसकी विभिन्न विशेषताएं और कार्य क्या हैं? 18
- 3. चर्चा कीजिए कि प्राकृतिक असमानता किस प्रकार सामाजिक असमानता में परिवर्तित होती है और सामाजिक स्तरीकरण को बढ़ावा देती है? 18

यूनिट-II

- 4. डेविस और मूर के सामाजिक स्तरीकरण के सिद्धांत का विस्तारपूर्वक वर्णन कीजिए। 18
- 5. कार्ल मार्क्स के सामाजिक स्तरीकरण के संघर्ष सिद्धांत का आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए। 18

यूनिट-III

- 6. जाति व्यवस्था को परिभाषित कीजिए। जाति के मुख्य कार्य और दुष्कार्य क्या हैं? 18
- 7. एक सामाजिक संरचना के रूप में लिंग को विस्तारपूर्वक लिखिए। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਆਪਕਾ ਕਯਾ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ? ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ ਕੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਯਾ ਹੈ? 18
9. ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ ਕੇ ਮੁਖਯ ਸੰਕੇਤਕਾਂ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।
ਵਯਾਵਸਾਧਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ ਪਰ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

(3) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਂ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

- (a) ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ
- (b) ਭਿੰਨਤਾ
- (c) ਇਨਾਮ
- (d) ਵਰਗ ਵਿਵਸਥਾ
- (e) ਨਸਲਵਾਦ
- (f) ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ
- (g) ਮੁਲਾਂਕਣ

(h) ਬੁਰਜੂਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ

(i) ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਕ

(j) ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

(k) ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹਨ ? 18
3. ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਡੇਵਿਸ ਅਤੇ ਮੂਰੇ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18
5. ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਨ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਜਾਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਜਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਅਪਕ੍ਰਿਆ ਕੀ ਹਨ ? 18
7. ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਰਚਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕੀ ਹਨ ? 18
9. ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਕਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18